

Predmet: *Bratunac - Suha*

Viši sud u Beogradu – Odeljenje za ratne zločine

Broj predmeta: K. Po2 8/18

Krivično delo: ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SRJ

Optuženi: Jovan Novaković

Branilac: advokat Nikola Ristović

Javni tužilac za ratne zločine: Svetislav Rabrenović

Sudsko veće: sudija Vladimir Duruz, predsednik veća
sudija Snežana Nikolić-Garotić, članica veća
sudija Zorica Avramović, članica veća

Glavni pretres: 08.04.2025.

Na današnjem glavnom pretresu vršen je uvid u pisanu dokumentaciju u spisima predmeta i iskaze svedoka koji sudu nisu bili dostupni za ispitivanje. Zbog obimnosti pisane dokumentacije i iskaza, uvid je vršen stavljanjem pisane dokumentacije na document kameru, dok je predsednik veća navodio vrstu dokumenata i imena svedoka. Vršen je uvid u iskaze sledećih svedoka:

- Miroslava Deronjića;
- Mehmeda Bebića;
- Fadila Karahasanovića;
- Mijaza Hasića;
- Zaštićenog svedoka M20;
- Zaštićenog svedoka M18;
- Zaštićenog svedoka M19;
- Zaštićenog svedoka M17;
- Nedžata Holića;
- Abdulaha Kerića;
- Zuhdije Avdića;
- Srbislava Davidovića;
- Kemala Hodžića;
- Milenka Prodanovića;
- Zaštićenog svedoka M1;
- Hasima Mehmedovića.

Na izvedene dokaze stranke nisu imale primedbe, niti predloge za dopunu dokaza, čime je dokazni postupak završen.

Završna reč javnog tužioca za ratne zločine Svetislava Rabrenovića:

Tužilac je naveo da smatra da su u postupku dokazani navodi iz optužnice. Izvođenjem dokaza tužilaštvo je na nesumnjiv način dokazalo da je okrivljeni učestvovao u iseljavanju sela Suha na način opisan u dispozitivu optužnice. Tužilac je naveo da bi se osvrnuo na četiri zajednička elementa ovog krivičnog dela, koja su u toku postupka dokazana: postojanje oružanog sukoba; korišćenje oružanog sukoba za izvršenje krivičnog dela; proterivanje civila i postojanje ozbiljnog i teškog kršenja međunarodnog humanitarnog prava. U pogledu dokazanosti

postojanja prvog elementa tužilac je naveo da nesporna činjenica da je u vreme kada se okrivljenom na teret stavlja izvršenje krivičnog dela postojao oružani sukob nemeđunarodnog karaktera. I pored toga što se radi o nespornoj činjenici postojanje oružanog sukoba nemeđunarodnog karaktera dokazano je naredbom predsednika Vlade – odluka o formiranju Teritorijalne odbrane; Odlukom predsedništva o proglašenju ratnog stanja, zatim Odlukom o ukidanju ratnog stanja. U pogledu postojanja drugog elementa, odnosno toga da su radnje preduzete u vezi sa oružanim sukobom, tužilac je naveo da to proizilazi iz činjenice da su civili isterani iz svojih kuća, jer su bili Muslimani. Optuženi je radnje preuzeo kao pripadnik TO, te da je „to mogao da radi“ zato što je bio pripadnik teritorijalne odbrane. Optuženi je nosio uniformu i oružje i mogao je slobodno da se kreće zbog toga što je bio pripadnik TO. U vezi sa trećim elementom, naveo je da su meštani Suhe nesporno bili civili koji nisu učestvovali u sukobima, te su bili zaštićena kategorija prema pravilima međunarodnog humanitarnog prava. Broj civila, meštana Suhe, koji su proterani je oko 300, a ovu brojku su potvrdili i svedoci Lahid Mučić i Abdulah Karić, kao i dokumenti u spisima predmeta poput spiska od oko 400 imena dovedenih iz Bratunca na Pale među kojima su muškarci iz sela Suhe, što je u svom svedočenju potvrdio i svedok Živko Radić. Pored toga, Izet Karić čiji je otac odveden je takođe potvrdio da se ime njegovog oca nalazi na tom spisku. Postojanje četvrtog elementa tj. da se radi o delu koje je protivno pravilima međunarodnog humanitarnog prava proizilazi iz člana 17 Dopunskog protokola II Ženevskih konvencija koji se odnosi na zabranu prinudnog premeštanja civila. Ovo pravilo je odraženo i presudama Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju.

U pogledu ocene dokaza izvedenih u toku postupka tužilac je naveo da je optuženi u svojoj odbrani nastojao da svoje postupke pravda i minimizuje, te da je priznao da je pratio kolonu civila iz Suhe koja je bila usmerena ka fudbalskom stadionu Bratunac, gde su čuvali civile dok nisu došli autobusi, kada su žene, deca i starci naterani da uđu u autobuse i deportovani u pravcu Kladnja, a vojno sposobni muškarci sprovedeni u OŠ „Vuk Karadžić“. Optuženi je negirao izvršenje krivičnog dela, navodeći da je mislio da se civili vode da potpišu lojalnost, te je onda naveo da je znao da će biti raseljeni da u tome „ne bi učestvovao“. Optuženi je znao da se radi o raseljavanju civila jer je prethodno išao na sastanke u štab, pa zato kasnije „izjavu menja“ i kaže da je tada na sastancima dat predlog, a da su odluku o raseljavanju civila doneli kasnije, na dan događaja, čemu on nije prisustvovao. Optuženi je znao da se meštani neće vraćati kući, pa je njegova odbrana nelogična i usmerena na izbegavanje krivice. Tužilac dalje navodi da nije prihvatljiva ni odbrana da je raseljavanje civila bilo opravdano, da je odbrana u pogledu opasnosti od paravojnih formacija u Suhi neubedljiva, raseljavanje civila nikada nije nužno, što „praksa ovog suda“ i pokazuje. Tužilac je istakao da je u toku postupka dokazano da je optuženi ulazio u kuće civila naoružan, pretio i pratio kolonu civila do mesta okupljanja, jer su ga mnogi svedoci toga dana videli, na različitim mestima, što je potvrđeno i izjavama zaštićenih svedoka M16, M17, M22. Oštećeni su optuženog od ranije poznavali, pa su ga kritičnog dana prepoznali. Da ove radnje predstavljaju akt raseljavanja civila potvrđuju iskazi svedoka M22, Sretna Vuksića, u kojima se kaže da su toga dana svi Muslimani raseljeni, te da ih u Suhi posle toga nije bilo. Ni žene, ni deca, ni starci nisu mogli da se vrate kući. Toga dana su se u kuće vratili samo oni za koje nije bilo mesta u autobusu, pa su otišli posle dva dana, ali je radnja izvršenja raseljavanja civila dovršena već samim tim što je civilno stanovništvo iz svojih kuća

raseljeno, što potvrđuje i praksa suda u predmetu *Ćuška/Qyshk*. Izjave svedoka pokazuju da je toga dana optuženi učestvovao u radnjama proterivanja civila, dok se iz priloženih dokumenata dokazuje da je bio pripadnik TO. Tužilac dalje navodi da je optuženi kao pripadnik vojne formacije bio dužan da poštuje pravila Ženevskih konvencija i Dopunskog protokola II koji zabranjuje prisilno raseljavanje civila. U pogledu raseljavanja kao radnje izvršenja, dokazi pokazuju da se radilo o prisilnom raseljavanju, da nije bilo opcije da civili ostanu. Izjave oštećenih jasno opisuju okolnosti pod kojima su proterani iz kuća, kao što je navedeno u izjavama Vahima Mudžića, Karića Muhameda. Izjave svedoka takođe jasno opisuju da su čuli pucnjavu, da su ih naoružani vojnici izvodili iz kuća, da nisu mogli ništa da ponesu, da su ih naoružani vojnici pratili do stadiona, da su tu razdvojili muškarce od žena i dece – što potvrđuju izjave Izeta Karića i zaštićenih svedoka M16, M21 i M22. Čak i svedoci Srbi kažu da civili nisu dobrovoljno ušli na stadion. Da bi postojao prisilni karakter raseljavanja dovoljan je bio i samo psihološki pritisak, pretnja da će se napasti silom, a ne samo postojanje sile. Da se radi o protivpravnom raseljavanju dokazuje to što nisu postojali imperativni vojni razlozi, niti opravdani razlozi od opasnosti. Prilikom raseljavanja ispoljena je i diskriminatorna namera, jer je jedini razlog za raseljavanje civila bio je taj što su bili Muslimani. U pogledu olakšavajućih i otežavajućih okolnosti prilikom izvršenja krivičnog dela, kao olakšavajuće okolnosti koje treba uzeti u obzir prilikom izricanja kazne tužilac je naveo neosuđivanost optuženog, njegovu životnu dob, protek vremena od izvršenja dela i teško zdravstveno stanje optuženog, koji „ima određenu vrstu invaliditeta“. Kao otežavajuće okolnosti tužilac je naveo da je optuženi bio svestan svoga dela i hteo njegovo izvršenje, činjenicu da je delo izvršeno prema većem broju bespomoćnih lica koja nisu mogla da se suprotstave, kao i činjenicu da ih je optuženi poznavao. Tužilac je predložio da sud izrekne osuđujuću presudu, te da ceneći olakšavajuće i otežavajuće okolnosti optuženom izrekne kaznu od „najmanje“ 3 godine zatvora.

Za sledeći glavni pretres planirano je da branilac i optuženi iznesu svoje završne reči.

Sledeće ročište za glavni pretres zakazano je za 24. april 2025. godine u 12 časova.